

W planowanym projekcie badawczym zamierzamy przyjrzeć się czynnikom determinującym wybór formy organizacyjnej działalności przez międzynarodowe banki. Banki te mogą bowiem oferować swoje produkty i usługi na rynkach zagranicznych za pośrednictwem oddziałów lub podmiotów zależnych. Następnie chcemy dokonać oceny ekonomicznej racjonalności dokonanych wyborów. Podejmowana przez nas problematyka jest istotna ze względu na powoływany wzrost liczby oddziałów zagranicznych banków na wielu rynkach, w tym również w Polsce. W Unii Europejskiej obserwowany wzrost wynika przede wszystkim z rozwiązaniem prawnych obowiązków na terenie Europejskiego Obszaru Gospodarczego, które umożliwiają bankom posiadającym licencję w jednym z państw członkowskich na otwieranie oddziałów w innym państwie członkowskim (tzw. zasada jednej licencji). W trakcie ostatniego kryzysu finansowego działalność oddziałów była jednak ostro krytykowana przez organy nadzoru. Początek tej krytyce dały upadłości islandzkich banków, które prowadziły swoją działalność za pośrednictwem oddziałów między innymi w Wielkiej Brytanii i Szwecji. Obecnie wciąż trwa dyskusja co do powodów działalności banków międzynarodowych na rynkach zagranicznych i przede wszystkim zakresu odpowiedzialności za ich zobowiązania. Równocześnie nie w ostatnich latach działalność banków decydowała się na konwersję zagranicznych banków zależnych w oddziały, co także budziło sprzeciw, na przykład organów nadzorczych w Finlandii. Warto podkreślić, że w literaturze przedmiotu brak jest dotychczas kompleksowych analiz o charakterze empirycznym, które identyfikowałyby czynniki determinujące decyzje o przekształceniu banków zależnych w oddziały, a następnie badałyby skutki ekonomiczne tych decyzji. Zidentyfikowana luka w literaturze przedmiotu wraz ze znaczeniem problematyki wyboru form działalności przez banki międzynarodowe uzasadnia, w naszym przekonaniu, podjęcie szczegółowych dociekań w tym obszarze.

Projektowane badanie ma przede wszystkim dostarczyć wiedzy w zakresie działalności zagranicznych oddziałów banków. Obecnie w literaturze przedmiotu dostępne są głównie badania nad czynnikami, które mogą wpływać na wybór danej formy działalności przez międzynarodowy bank wchodzący na nowy rynek zagraniczny. Pierwsze badania w tym zakresie Balla i Tschoegla (1982), uwzględniały co prawda formy organizacyjne banków zagranicznych, ale były przeprowadzane w izolacji od siebie, nie wyłoniły więc przyczyn wyboru formy organizacyjnej przez międzynarodowy bank w przypadku wejścia na rynek zagraniczny. Badania Millera i Parkhe'a (1998) ograniczały się natomiast do analizy wyboru formy organizacyjnej wyłącznie przez banki amerykańskie. Dopiero w ostatnim dziesięcioleciu opublikowane zostały pierwsze badania autorstwa Eugenia Ceruttiego, Giovanniego Dell'Ariccii i Marii Soledad Martinez Perii (2007) nad czynnikami wyboru formy organizacyjnej przez największe międzynarodowe banki na świecie w przypadku ich wejścia na rynki zagraniczne w różnych państwach. Autorzy ci przeanalizowali wybór formy działalności w 100 największych bankach na świecie pod względem demograficznym w przypadku ich wejścia na rynek zagraniczny, a w szczególności na rynek państwa Ameryki Łacińskiej oraz Europy Środkowo-Wschodniej. Ich analizy wykazały, że wybór formy organizacyjnej w dużym stopniu był determinowany przez ryzyko ekonomiczne i polityczne na rynku zagranicznym. W przypadku wysokiego ryzyka ekonomicznego banki międzynarodowe decydowały się prowadzić działalność w formie banku zależnego, co pozwalało im istotnie ograniczyć ryzyko wynikające z niestabilności na rynku zagranicznym. W przypadku wysokiego ryzyka politycznego preferowaną formą działalności na rynku zagranicznym był oddział. Zdaniem autorów referowanego badania wybór ten wynikał z faktu, że ryzyko polityczne, na przykład wojna czy powstanie, wyłącznie odpowiedzialność banku międzynarodowego za zobowiązania oddziału. Równocześnie nie prowadzenie działalności w postaci oddziału wymaga mniejszego zaangażowania kapitałowego ze strony banku międzynarodowego niż w przypadku banku zależnego. W związku z tym, że ryzyko polityczne obejmuje nacjonalizację aktywów zagranicznych, prowadzenie banku zależnego należy w tym przypadku uznać za bardziej ryzykowne z punktu widzenia banku międzynarodowego. Należy wskazać, że dotychczasowa wiedza w odniesieniu do form działalności banków międzynarodowych jest stosunkowo niewielka, co potwierdza znikoma liczba badań empirycznych. Dotychczasowe rezultaty mogą być dodatkowo obciążone błędem z uwagi na ograniczoną regionalnie i czasowo próby. Ponadto badania te nie potwierdziły, że wybór formy działalności ma wpływ na sukces banku na rynku zagranicznym. Dlatego należy uznać, że niezbędne jest przeprowadzenie dalszych badań na tej płaszczyźnie nie w celu dokonania jednoznacznej oceny konsekwencji wyboru formy działalności przez banki międzynarodowe na rynkach zagranicznych.